

POLSTOROČIE PRAŽSKEJ JARI

Rok 2018 je už 50. rokom od pokusu pretvoriť v Československu socializmus sovietskeho typu na „socializmus s ľudskou tvárou“ a od jeho potlačenia vojskami Varšavskej zmluvy.

Vhodnú atmosféru pre demokratizáciu spoločnosti v ČSSR vytvorila postupná liberalizácia komunistického režimu v rokoch 1963 až 1967, nadväzujúca na druhú fázu odstraňovania Stalinovho kultu osobnosti v Sovietskom zväze po roku 1961. V januári 1968 boli do vedenia Komunistickej strany Československa a štátu zvolení reformní politici na čele s Alexandrom Dubčekom, usilujúci o dosiahnutie jedinečného spojenia východného socializmu so západnou demokraciou. Médiá po zrušení cenzúry prinášali otvorené svedectvá o zločinoch Stalinovej éry a hospodárskom zaostávaní krajín Sovietskeho bloku za Západom. Predstavitelia väčšiny štátov sovietskeho bloku na čele so Sovietskym zväzom a jeho vodcom Leonidom Brežnevom označili slobodný vývoj pomerov v ČSSR za pokus o kontrarevolúciu a rozhodli sa proti nej zakročiť silou. V stredu 21. augusta 1968 obsadili územie ČSSR „spojenecké“ vojská Varšavskej zmluvy s vyše pol miliónom vojakov a početnou bojovou technikou. Pamätným zostal aktívny nenásilný odpor obyvateľstva. Po celej krajine sa podpisovali protestné petície a diali iné vyjadrenia odporu. Inak tomu nebolo ani v regióne hornej Nítry. Mimoriadne vydanie regionálnych novín *Prieboj* z 22. augusta prinieslo jednoznačné stanovisko, podľa ktorého: „Všetka viera, ktorú sme doteraz mali k našim spojencom a priateľom v Sovietskom zväze je hlboko otrasená. Nič nemôže ospravedlniť to, že bez príčiny obsadili našu republiku so zbraňou v ruke.“ Napriek snahám okupačných síl a kolaborantskej Štátnej bezpečnosti o cenzúru tlače vychádzal *Prieboj* každodenne s podtitulom *V boji za slobodu*. Uverejňoval spontánne odsúdenia okupácie krajiny vedením a zamestnancami podnikov z celého okresu Prievidza. Pri stanovisku ostrého odporu voči intervencii pomerne dlho odvážne zotrvala aj politická reprezentácia okresu. Miestny národný výbor KSS v Prievidzi v štvrtý deň obsadenia krajiny okupantmi požadoval vylúčenie zradcov z radov komunistov a vystúpenie ČSSR z Varšavskej zmluvy. Medzinárodnopolitická situácia však nebola česko-slovenskému úsiliu naklonená, preto ani odhodlanie väčšiny spoločnosti napokon nedokázalo odolať mocenskému presadzovaniu sovietskych záujmov. Politicko-spoločenský vývoj v ČSSR nastúpil cestu normalizácie, ktorá znamenala zastavenie demokratizačných procesov Pražskej jari a následný návrat k represívnemu komunistickému systému trvajúcemu až do pádu režimu v novembri 1989.

OTÁZKA: S AKÝM PODTITULOM VYCHÁDZALO REGIONÁLNE PERIODIKUM PRIEBOJ V ZAČIATKOKH OKUPÁCIE ČESKOSLOVENSKA VOJSKAMI VARŠAVSKEJ ZMLUVY V AUGUSTE 1968?

Spracoval PhDr. Ján Vingárik, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi

Obrnené vozidlá okupačných vojsk v Prievidzi. Zdroj: Prievidzský občasník, 2018, roč. 15, č. 1, s. 36.